

Izmenama zakona zaustaviti nezakonitu praksu

Povodom izmena Zakona o državnim službenicima i zakona o državnoj upravi

Transparentnost Srbija (ogranak međunarodne mreže Transparency International) je dostavila poslaničkim grupama predloge amandmana koji imaju za cilj da preciziraju postupak imenovanja vršilaca dužnosti u državnoj upravi. Tim amandmanima naša organizacija je nastojala, da u kraćem roku nego što to aktuelni predlog zakona predviđa, omogući prekid nezakonite prakse postavljanja i razrešenja službenika bez konkursa i da obezbedi punu javnost podataka o dosadašnjoj praksi i aktuelnom stanju kod postavljanja službenika na položaje.

U danima kada je na iskušenjima obećana depolitizacija kroz sprovođenje konkursa za izbor direktora javnih preduzeća po Zakonu iz 2012, dobili smo povod da se podsetimo zakona koji je donet sa sličnim obećanjima davne 2005, ali ni do danas nije sproveden u praksi. Zakon o državnim službenicima (2005.) je trebalo da obezbedi da i najviši službenici u državnoj upravi (npr. pomoćnici ministara) budu birani na konkursima. Njegova primena je stalno odlagana, ali je poslednji rok istekao još 31.12.2010. Umesto da tog momenta po sili zakona prestane dužnost zatečenim "službenicima na položaju" koji nisu postavljeni na konkursu, oni su nastavili da rade. Štaviše, Vlada je nažalost nastavila da razrešava i postavlja službenike "na osnovu ranijih propisa" (član 179). Od početka 2011. do kraja mandata koalicione Vlade iz 2008, postavljenja bez konkursa su činila više od 50% ukupnog broja. U prvih godinu dana rada sledeće Vlade (iz 2012), i pored obećanja profesionalizacije javnih službi, taj trend ne samo da nije zaustavljen, nego je pojačan (oko tri četvrtine ukupnog broja postavljenja).

Aktuelni predlog izmena i dopuna zakona o državnim službenicima postavlja nova pravila i rokove. Njime će se urediti postavljanje vršilaca dužnosti, koje sadašnji zakon ne predviđa, kao i novi rokovi za sprovođenje konkursa. Međutim, rokovi su predugi - čak 90 dana za određivanje vršilaca dužnosti, i nakon toga 30 dana za raspisivanje konkursa. TS je predložila amandmane koji bi trebalo da obezbede raspisivanje konkursa u razumnijem roku - od 45 dana uz automatsko prevođenje zatečenih "postavljenih lica" u vršioce dužnosti do okončanja konkursa. Osim toga predložili smo da Vlada u roku od 15 dana objavi spisak svih položaja na koja vrši postavljenja i informacije o tome da li su od ranije popunjeni po zakonu ili "na osnovu ranijih propisa". Taj spisak je TS zahtevima za pristup informacijama i kroz tužbe Upravnom sudu pokušavala da dobije duže od tri godine, ali smo, ma koliko to neverovatno zvučalo, ostali bez jasnog odgovora da li uopšte postoji ili ne.

Smatramo da bi od suštinskog značaja bile izmene i drugih odredaba ovog Zakona (koje nisu obuhvaćene aktuelnim predlogom), prvenstveno onih koje predstavljaju **moćno**

sredstvo političkog uticaja u rukama Vlade, i koje obeshrabruju kandidate bez političke veze da se uopšte javljaju na konkurse, čak i kada se on sprovodi. Naime, prema tom Zakonu, Vlada, između tri kandidata predložena od konkursne komisije, može da odabere onog koji joj je najviše po volji ili da, ako se među kandidatima ne nađe „politički favorit“, ne odabere ni jednog od kandidata koji ispunjavaju uslove za popunjavanje položaja. Isti ovakav manjkav mehanizam je ugrađen i u Zakon o javnim preduzećima.

Izmene Zakona o državnoj upravi predviđaju i formalno prevođenje načelnika upravnih okruga iz profesionalnih u političke funkcionere. Obrazloženje je da njihov status državnog službenika "ne obezbeđuje potrebnu podršku neophodnu za sprovođenje politike Vlade". Međutim, ukoliko želimo da od Srbije napravimo pravnu državu – a Vlada je to u više navrata ponovila razmišljanje i postupanje bi trebalo da ide u potpuno suprotnom pravcu : uspostavljanje **sistema u kojem će državne institucije saradivati međusobno i obavljati poslove iz svoje nadležnosti upravo zato što to jeste njihov posao, a ne zbog toga što znaju da im se obraća funkcioner koji ima i snažnu političku „zaleđinu“**.

Transparentost – Srbija,

Beograd, 21. avgusta 2014.

Predugačak rok za okončanje nezakonite prakse

TS je pre razmatranja predloga izmena i dopuna Zakona o državnim službenicima uputila amandmane svim poslaničkim grupama sa ciljem da se što pre okonča nezakonita praksa postavljanja "državnih službenika na položajima" (npr. pomoćnika ministara) bez konkursa. Međutim, ne samo da ovi predlozi nisu prihvaćeni, već su u konačnoj verziji zakona, koja je usvojena pre dva dana, ovi rokovi produženi!

Umesto da odmah budu raspisani konkursi za mesta koja su nezakonito popunjena još od 1.1.2011, Vlada je dobila novi rok od šest meseci za "postavljanje vršilaca dužnosti", što će se u praksi verovatno svesti na "legalizaciju" zatečenog stanja. Nakon ovog odugovlačenja, postoji još rok od 30 dana za raspisivanje konkursa.

Naravno, ni konačno raspisivanje konkursa nije nikakva garancija depolitizacije. Ne samo zato što se tako pokazalo u prethodnim godinama, već i zato što zakon i dalje sadrži normu prema kojoj Vlada može proizvoljno da odabere jednog od tri kandidata koje predloži (takođe Vladina) konkursna komisija ili da ne odabere ni jednog.

Objavljeno u rubrici "Pod lupom" 12. septembra 2014.

Šta je bilo posle?

Vlada je koristila sporni član za postavljanje službenika na položaje i u doba dok se očekivala izmena Zakona o državnim službenicima koja je trebalo da ovu praksu okonča. Tako su dva postavljenja službenika na položaje izvršena „na osnovu ranijih propisa“ (to jest, bez prethodno sprovedenog konkursa) na sednici od 5. avgusta, sedam na sednici od 21. avgusta, dva na sednici od 4. septembra a četiri na sednici od 13. septembra 2014.

Nakon što je Zakon izmenjen, od 19. septembra 2014, na osnovu novog člana 67a je postavljeno ukupno 28 vršilaca dužnosti, nakon sprovedenog konkursa prvi put je popunjeno devet položaja, a u pet slučajeva su izvršena postavljenja nakon isteka petogodišnjeg mandata službenika koji su ranije izabrani na konkursu.

S obzirom na veliki broj postavljenja na osnovu člana 179. tokom nekoliko godina, treba očekivati da će u narednim mesecima biti izvršeno još više od sto postavljenja vršilaca dužnosti, a da će tokom zime i proleća biti raspisan veliki broj konkursa za ta mesta.

Još uvek se ne zna da li će javnost dobiti informacije o tome u koliko slučajeva su na položajima bili ljudi koji ne ispunjavaju propisane uslove za rad na tim mestima (npr. u pogledu godina radnog iskustva), koji se ne mogu, nakon izmena Zakona postaviti ni za vršioce dužnosti, niti do kada će svi konkursi biti sprovedeni (postavljen je rok samo za njihovo raspisivanje).

Transparentnost – Srbija

Beograd, 17. decembar 2014.